

կողման նաև Զողիակոսին լոյսն 1), և լուսաւոր
անձր'ը, նաև զիսաւոր աստեղաց 2) երեւթը
Հարկաւ ժամանակը պիտի պարզէ այս զարմա-
նալի երեւթներուն մեկնութիւնը, Հիւսիսային

արեգական բոլորտիւր շրջան կրննի: Ասոնք դիտա-
կով անգամ չեն տեսնուիր. բայց ոմանք երբեմն,
մասնաւոր Օլոստոս եւ Նոյեմբեր ամիսներուն, իրենց
շրջանին մէջ երկրիս ճամբուն հանդիպելով՝ մեր
մենդրտին վերին դաւանին մէջ քառօրիկ արագու-
թեամբ, իրբեւ փիթելով կամ հոսելով՝ կանցնին կեր-
թան: Ոմանք եւս երբեմն թնդանողոյ քոմբիւնի կամ
հեռաւոր որոտման մը զոռալու ծայնիւ պայծելով
կընկնին երկրիս վերայ:

(1) Զողիակոս կամ Կեղեւնակամաւ աստեղը երկ-
նից կամարին վերայ 48 աստիճան լայնութեամբ մը-
տածուած դօտի սի է, զոր երկրիս ոլորտը կամ Դիր
Խաւարմանը երկուքի կրաժանէ: Գիշերահաւասարի
ժամանակները շատ անգամ արեւը մանելէն ետքը՝
արեւմտեան հորիզոնին վերայ՝ տկաւր լուսոյ շերտ մի
կերելի, որ հորիզոնին վերայ ծուռ կեցող բերամիտ
կծեւանէ, որ կասողի Զողիակոսի լոյս: Ասոր խա-
րիւսը՝ արեւուն մոտ՝ տեղը կընկնի: Զողիակոսի
լոյսը դէպի Հասարակած երթալով կշիտի, ու կգե-
ղեցկանայ: Այս երևույթը՝ ինչպէս ասինք՝ որեւո՞ն
չորս ղին գոնուող շամանդալներէն կյաւաջանայ ըստ
կարծեաց բնադիտաց:

(2) Գիսաւոր կասողի արեգական բոլորտիւր շր-
ջան ընող այն մարմիններուն, որոնք մոլորակնե-
րէն կուարբերին իրենց տեսքովն ու մասնաւոր ի-
րենց ծուռմեւ ճամբուն որպիսութեամբ: Գիսաւոր-
ները կերելին սովորաբար իբրեւ փայլուն աստղեր,
շողոյ կամ միդի նման քիչ շատ լուսաւոր բակով
կամ պտկով մի: Փայլուն մասը կուս կկոչուի, շա-
մանդալի նման բակը՝ գեւ, յորմէ տուած է գիսաւոր
անունը: Կուար կիսովն հանդերձ գիսաւորին գլուխն
է, քանզի այս մարմինները շատ անգամ իրենց ե-
տեւէն կծգեն շողոյ կամ միդի նման լուսաւոր եր-
կայն մաս մը, որ տուած կամ պոչ կկոչուի: Բայց այն
փայլուն կուսն ու պոչը գիսաւորին էական չեն, ա-
ռանց կուտի եւ պոչի եւս գիսաւորներ տեսնուած են:

արշաւաւրչին կասողի նաև հիւսիսային և հարաւա-
յինին հարաւային:

(Երեւելի է յետագայ)

Ե. Գ. ՄԿՐՏԻՉ Ս. ԳԱՅԺԱՆԱՆԵ.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՀԻՆՇԻ ԸՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆՑ 1).

“Որոյ Լաւութիւնն որոնցն է,
Լաւութիւնն իւրեանց, և
Փէլիւ. Գ. 19”

Երբ ժամանակի անկարօտ դերագոյն
Քաւարաւորայտը այս ընդհանուր փիլիսոփայ-
քը 2) ոչնչութեան յանհուն խորքից յըն-
չութեան Հիսպիրեան դարաստանը 3) կոր-
զից, այն օրից ցարդ՝ այն ամենայն ոք այս
նախադասութիւնքը իբրեւ անսխալի ճշ-
մարտութիւն ընդունած է և կընդունի, թէ
սաւաքնութիւնն է սիրելի, և թէ մոլու-
թիւնն է առելի: Բայց տեսնենք ամեն մի
անհատ կարող է ճանաչել, թէ որն է ճշմա-
րիտ աւաքնութիւն, և որը սուտ: Որն է
ճշմարիտ մոլութիւն և որը սուտ: Արծեմ
շատ քիչեր շատ քիչ գարեբուժ: Այսին

(1) Ո՛չ հակառակարար այլ՝ հրէշ. զի հակառ-
կեանք միայն տեղական բնակութեամբ է հակակա-
մեզ, զի կէտ գագաթանն օրա՝ է մեզ կէտ սու-
ղակամ, և անդադարձեալ. իսկ հրէշն է հակա-
կալ զոյացութեամբ, եթէ իցեն, այս ինքն կէտ
մարդ և կէտ ձուկն, կամ այլ ինչ մտացածին
կենդանի:

(2) Այլգնոյ, Բ, մասն բնաբանութեան վիճաք-
Ա. Խնդ. Ա.

(3) Թեաւորս Գիրք. Զ. զԼ. Գ. և ի ծանո-
թութիւն 107:

գէ դորան պէտք է կամ մի զոյգ Արիստոտելեան տգիտութեան խաւարային խորքերը թափանցող լաւ աչք, և կամ մի Ղիողիկենեան ընդ ազօտ լապտեր, որ մարդկութեան ովկիանոսում օրը ցերեկին այդ գանէ, որովհետեւ ամեն մի մարդ ինչ գազափար և ինչ ծանօթութիւն ունեցած է յիշողութեան մէջ, այն՝ իթէ բարի և և թէ չար, պէտք է արտասանէ կամ լեզուաւ կամ գրչաւ: «Մարդ բարի ի բարի գանձուց բղէ գեարի, իսկ մարդ չար ի չար գանձուց բղէ գչար», ⁽¹⁾: Աւրիմն կարելի է ձմարտութիւնը նմանեցուցանել մի քննչ հայելոյ, որ դէպի իրան պշուցողին ոչինչ կարելի չէ անդրադարձնել, եթէ ոչ՝ ինչ որ նորանից ընդունած լինի, այս ինքն ոչ տգեղին գեղեցկութիւն տալ և ոչ գեղեցկին տգեղութիւն: Ասածներէս կարող են ապացուցութիւն տալ ի հնուքն վազիմի կեանքերի պատմական տեղեկութիւնք: Յանցելում շատերին յայտնի է, մի աղանդ ծագեց Արիստո (գուցէ Ղիողիկեն) անունով փիլիսոփայից ⁽²⁾, որ հաստատում էր երջանկութիւնը լինիլ ի մարմնական հեշտութեան, յետոյ անուանեցաւ այդ Արիստեան, հուսկ յետոյ ըստ գործոյն Ը նական աղանդ: Եւ յի մտեկան աղանդը իւր ցոփ և անասնական բարքով հնարեց այնպիսի մի խաբէական ձեռնարկութիւն, որ հեռակեցրնում էր բղջախոհութիւնը լինել առաքինութիւն: Ուրիմն այս պէտք է լինէր նոցա հաւաքաբանութեան ոճը. «Այն»

որ բերկրեցուցանէ զհոգին՝ է բարի, իսկ մարմնական հեշտութիւն և հեռապէս բղջախոհութիւն բերկրեցուցանէ զհոգին, ապա՝ է բարի: Ա՛հ պատիր շարաբանութիւն, ըստ նոցա այն էր դիտաւոր առաքինին, որի մէջ սաստիկ էր բորբոքուած տափական ախտը, որում սաստիկ հեռամուտ եղած է Տիբերիոս անուն մի կայսր ⁽³⁾: Պատուոյ յաղթանակը այն կինդանին կտանէր՝ որը որ կարող էր մէկէն բազմիցս կրկնել մեծ զնեութեան զաղեր գործողութիւնը, որից՝ թողնէք դեռ ևս Քրիստոնէական բղջախոհ կրօնքը, հեթանոսաց տկանաւոր փիլիսոփայութիւնն անգամ զղուել էր, ինչպէս Արիստոտել, Սոկրատէս ⁽⁴⁾ և այլք:

Այդ մտի գաղափարին մասամբ իմն մերձ էր նաև Հագարացոց աղանդապետը, որ իւր առասպելիալ աստուածաբանութիւնում ⁽⁵⁾ հաստատում էր ի հանդերձելում ևս ունել ըստ չափու աստեացս առաքնութեան զյաւերթ հարսունս, ըստ տաճկականին (հիւրի գրղի):

Այսքան ի հնուքն նկատած, այժմ դարձնենք մեր հայեացքը դէպի այժմեան գաղափարների որպիսութեան:

Մեր խօսքը նրանց հետ չափաի, ու և իցէ մերային ⁽⁶⁾ կամ օտար, որք Հայաստանում:

(6) Թեոաւորոս գիրք Ե. գլ. Գ. Յաղագս բարեխառնութեան:

(7) Յաղագրանութիւն մեկնութեան Նարեկի Յակոբ Պատրիարկից հեղինակած և Թեոգլ. Բ. գիրք Բ.

(8) Առուան . . . Սուրաթ:

(9) Հայ Հոռոմէականք և Հայ Լուտերականք, որք թէև մեր են ըստ ազգայնութեան, ըստ որում Հայ իսկ ըստ կրօնի օտար և խորթ:

(1) Առկատ գլ. 2. հմբ. 45:

(3) Թեոաւորոս գիրք. Ա. գլ. Բ. և գիրք ԻԱ. գլ. Գ. Յաղագս մարդկային երջանկ:

տաննայց ողջախոհ Նկեղեցւոյ լուսնբամ
հօտից դուրս են մնացել, թող նրանց
պատուող գայլը տանէ: (10) Եւ յիշատ
ե զարաքինսն դասելոյ, (11) Եւ յիշատ
բանց՝ որք միայն ըստ արաքին երեւո
թին սուրբ Նկեղեցւոյ հարազատ որդի
երբեմն ջատագով և երբեմն պաշտպան իր
հանդիսանան, և այն ոչ դուզնաքեայք,
այլ ըստ մեծի մտոյն ուսումնականք հո
գեորական և աշխարհական կարգից:

Երբ՝ աստուածային և հիսուսարարե
կեղեցական պատուիրանաց լուծը, այո
թեթեւ է, և նորա բնութեան փոքրո
գի, սակայն ամենից ամենաթեթեւը և շո
շտիկին կայ՝ և այդ Պաշքն է, զոր սուրբ
Նկեղեցին ներքին համազամբ գիրկ ընդ
խառն եղեալ՝ ողջագութած է իսկզբանէ
անտի ցարդ, իրա հարազատ հեղինակից (11)
սովորած, և այս նշանաւոր և վնամ է՝
որ նորան անուն կտանք Մեծ Պաշք՝ այս
ինքն քառասուն կամ յիսուն օր, և Եւ
դուհացից Պաշք, այս ինքն աղիւ և հա
ցիւ միայն քաւականանալ (12): Եւ յս նու
րական օրէնքը, այս սրբաբար սովորութիւ
նը, ոմանք որ իրաւութեան ախտից օտի
պուած՝ ոմանք ի ծածուկ, և ոմանք հա
մարձակ եղծում են՝ և այն մեծ պաշքը,
որոց շատերին շատեր ախանաւես և ախան
ջալուր եղած են: Բայց չլինի թէ դոցա
հաւաքարանութիւնն ևս խաբէական (լինի,
ըստ Արիկականին: «Արիւրամութիւն է
առաքինութիւն, ապա՝ է սիրելի, (13) Եւ յդ
ոչինչ զարմանք չէ սիրելի ընթերցող. ինչ

մարդ, որ մարմնական հեշտութիւնը չա
փաղանց պատուեց, ուրեմն այն է նորա
վերջին վաղձանը և հիսուսագէտ աստու
ծը: Եւ երկցութեւն արքայութեւն, զի վաղեմն
մեռանկոյց եմք, (13): Բայց մի դուցէ մեր
լուիւր ձէնի (առաքինութիւն) վերայ մի
այն լինի. ուրեմն տեսնենք՝ ըստ արամա
բանից անունն է նշան իրին, իսկ արդ ա
նունք առաքինութիւն է նշան, ապա իրն
իր սուրբ Նկեղեցին և հիսուսագէտ մենք
ճանաչում ենք՝ այն դժուարակոխ փշոտ
քարոտ ճանապարհը, որով հաղիւ որ
կարող է հոգեւոր և մարմնաւոր բարիք
ձեռք բերել: «Աղիւ և անձուկ է ճանա
պարհն՝ որ տանի ի կեանս, (14)», զոր
օրինակ՝ մշակը եթէ ցերեկեան աօթում
չէ քրտնում՝ չէ կորող իրա հունձը կա
տարել. քաջ զինուորը կռուի ասպարի
զում՝ ճակատից երբեմն քրտնեք՝ երբեմն
արիւն անանց հոսնցնելոյ՝ չէ կարող պա
տեւազմ յառաջ մղել: Սովորակները ա
նանց հոյովման կամ թաւալման չեն կա
րող օրական՝ տարեկան շրջան կատարել:
Աւերջապէս մի բան չկէ տեսնում բնու
թեան մէջ, որ անանց ծիգն թափելոյ կա
տարեւազործուի: Բոյսերն անգամ, թէ և
բնութեան թափով, անանց ջանալոյ չեն
կարող գեախնը հերձել ու բողբոջել. ար
տակեգրոն քարը, մինչի հազար ու մէկ
քարի չէ դիպում, սարից ձորից չէ զլո
րում, իրա կեղքոնը չէ գտնում: Եւ պա
րբեմն բառը առաքինութիւն որիչ ոչ
ինչ չէ նշանակում՝ եթէ ոչ մի համեստ

(10) Պող. Եւ. Կորնթ. զլ. Ե. հմբ. 12.

(11) Մատ. զլ. Բ. հմբ. 2.

(12) Տօնացոյց հատ. Ե. ի կարգս աղուհացից.

(15) Իմաստ. զլ. Բ. հմբ. 6. Եւ առ Կորնթ.
զլ. Գ. հմբ. 32.

(14) Մատ. զլ. Ե. հմբ. 13-14.

քիրան՝ և աշխատութիւնն, կարելի է ըստ մեզ առ այժմ սահման տալ դորան, «Տաժանական արամադրութիւնն ինչ բարոյ յակամ և Ֆիդիքական առ երջանկութիւնն յառիտեականն, և Եսոսմ եմ առ ժանական, այս ինքն քրտամբ և աշխատութեամբ տառապել: Եսոսմ եմ արամադրութիւնն ինչ և ինչ, այս ինքն է՝ առաքինութիւնն չէ իսկ ինքն երջանկութիւնն, այլ մի այնպիսի ծանապարհ, որով առաքինի անձը կարամադրուի ունակացնել իրա մէջ բարի դործքեր: Եսոսմ ճոյ անձառ բարիքը վայելելոյ համար, «Օրորա կրն՝ ոչ ետես և ունիկն՝ ոչ լուաւ և ի սիրտ մտորոյ՝ ոչ անկաւ, և ինչ 13)» արդ՝ յորոց միկն է ծօմն և պահքը: Եղա է պահքի չգնն մայրադպարան զմարտաւ:

Երդե՞ք որ ողջամիտ վարդապետութիւնն չի խոստովանիլ, թէ սուրբ Լկեղեցւոյ փառութիւնն ինչ ինչ մին՝ պահքըն է: Եւ որ միաք, եթէ սաստիկ հիւանդ չէ, չի հաստատել հալար ու մէկ փառաբերով 14), որ Լկեղեցին այդ ներքին համոզմունքն ունի: Աւերել ասացինք թէ, պահքը Լկեղեցւոյ ամենաթեթեւ պատուիրանն է: Միայն այն մաքով չառացինք, թէ այնքան կարեւորութիւն չունի հոգւոյ փրկութեան մասին, զոր օտարաց զորոց միջոցով չմիջակայ:

(13) Առաջ. Կոր. թ. 9. հմբ. 9. եւ Եսայ. 41. Եր. հմբ. 4.

(14) Ահաւա՛յ յառաջ անտի Առաքելոց ցարդ Գործք Առքը. Գ. Ի. հմբ. 9. եւ Ագաթանգեղոս սուկս Առաջաւորաց Պահոց. Յաճախապատում՝ Վարք Գրեգոր Լուս. եւ Եղիշէ Գ. Գ. Վասն միարանութեան ու խափ սուրբ Եկեղեցւոյ: Զողջոյն Բանդոց՝ ամբան պահքը և աղօթիք անցունցանել:

րինակ պահքնք՝ պահքնք, չպահքնք՝ չպահքնք, այլ այն մաքով՝ որ ինքն ըստ ինքեան մի բոլորական իրողութիւնն չէ, այլ միոյ բոլորի միամտող ջանքուցիչ մասն: Լսկարդ՝ արամադրութիւնը յիօթն խորհրդոց մին ընդունում է ամենայն ուղղափառ Լկեղեցի, որ մի բոլորական իրողութիւնն է, և կսահմանի պատկանաւոր վճարումն որ և իցէ մեղաց 17), վճարումն լինի այս երեքով, աղօթիք, պահք և ողորմութեամբ: Եղօթիք՝ «Թող մեզ զպարտիս մեր, 18)» ողորմութեամբ՝ «Տէր տաց զկէս ընչից իմոց աղքատաց, եթէ զոք զրկեցին՝ հատուցից չորեք կին 19), և պահք՝ «Երդ Լինուէացիք յարիցեն ի դատաստանի ընդ չորեքս ընդ այսմիկ և դատապարտեացեն զան, զի ապաշխարեցին ի քարողութեանն Յովնանու, 20):

Երդ՝ որովհետեւ Լինուէացւոց պահքը քաջ հոշակուած է իւր բազմադիմի յատկութիւններով, ուստի ուզում եմ իմ փաստաբանութեան հիմքը նորա վերայ հաստատել: «Մարդ և անասուն» խաշն և արջառ մի՛ ինչ ծաշակեցեն և մի՛ ծաշակեցեն և մի՛ ջուր արբենն, 21): Եպայս տեղ կարելի է մի խնդիր առաջարկուի, թէ Լկեղեցին՝ որ ապաշխարութիւնը Լօթն Խորհրդոց կարգումն է ընդունել, արդե՞ք աստուածային հրամանովն էլ հարկաւոր է կարեւորութեամբ հանդերձ:

(17) Յարեմի. ի վերայ ապաշ. Գ. Ի. Խընդիր Ե:

(18) Մատ. Գ. 2. հմբ. 12.

(19) Ղուկ. Գ. Ժ. հմբ. 8 և 9.

(20) Ղուկ. Գ. Ժ. հմբ. 32.

(21) Յովնան. Գ. Գ. հմբ. 5.

Վորան անմիջապէս պատասխանում է Տէր մեր Յիսուս Վերիտոս. «Գուք ևս (ասում է) եթէ ոչ ապաշխարիցէք, նոյնպէս կորնչիցիք, 22): Ապա ուրեմն կմեղանէ աստուածային հրամանի և Ակեղեցւոյ դէմ այն մարդը, որը որ չի համադուի պահել Ակեղեցւոյ սահմաննալ պահելի օրերը:

Ե. — Եսիցէ թերևս պատանկերից մին, եթէ կընդունէ Սուրբ Գիրք. այդ՝ Ախնուէացիք այդ երեք օրում գտան թողութիւն: Աս էլ կպահանջեմ իմ բոլոր կենաց մէկ անդամ երեք օր՝ և այդ բաւական է: Հասարակաց առածը ասում է՝ ամեն ցաւին միդեղ, ապա ամեն մեղքին միապաշխարանք, արդ՝ եթէ Ախնուէացիք միւսանդամ մեղանչին, չպիտի՞ ենթարկուէին միւսանդամ ապաշխարելոյ, և ինչպէս ստուգուում է պատմութիւնից, Տօփիթ պատուիրում իւր Տփիայ որդւոյն, որդի՝ ասում է՝ «գիտեմ» (որովհետեւ տեսնում էր ժողովրդեան մոլեկան ընթացքը), մարգարէի մարգարէութիւնը պիտի կատարվի այս քաղաքի վերայ, ուրեմն դու մի՛ մնալ այս տեղ, 25): Աւարդէն իսկ լսում ենք այն քաղաքի աւերակ լինելը: Արովհետեւ անկարելի է մի ու իցէ բազաղաբեալ էակի մնալ անփոփոխ, այդ միայն Աստուծոյ է յատուկ. իսկ մարդն է բազաղաբեալ՝ ապա է մեղանչական:

Բ. — Եսիցէ պահքը, թէպէտեւ ընդունելի է և բարի, բայց ոչ հարկիւ, այլ ազատ կամօք, ասելի է ով կամենայ պահէ, ով չկամենայ՝ ոչ:

Ի հարկէ այդպէս է. բայց կարելի է ազատ կամօք բաժնել յերկուս, ի համընթաց և ի հետեւորդ, համընթաց ասի այն որը որ չափահաս և խոհուն մարդիք ունին, իսկ հետեւորդ՝ երկխայ մանկունք և խելագարք, որոնք տրամախոհութիւնը զեւ չընդունած՝ միայն տրամադիրք այնմ, հաւանութեամբ ընդհանուրի և ծնողաց կկատարուի, ինչպէս երկխայից մկրտութիւնը, և Ախնուէացի անասնոց ապաշխարանքը. վասն զի մի մարդ չէ կարող մի աշխարհ խաբել, և մի աշխարհ չի համաձայնի մի մարդ խաբել:

Գ. — Եսիցէ՞ ծովը, պահքը և ողորմութիւնը, ըստ Աւետարանին ծածուկ պէտք է լինի և ոչ այդպէս ակն յայտնի 24):

Աւետարանի մակաբերական մտքի վերայ էլ ուշք դարձնելու է, նա մի տեղ էլ ասում է՝ «Տեսցեն զգործս ծեր բարիս, և ին 25). արդ՝ տեսնուում է յայտնի գործը ոչ թէ ծածուկը, ուրեմն այս երկու հակասական խօսքից մակաբերվում է, թէ յայտնի բարեգործութիւն էլ կընդունէ Աստուած, ծածուկն էլ, միայն եթէ դիտաւորութիւնը ողջամիտ լինի և բարի:

Վ. — Եսիցէ՞ ես թէպէտ չեմ պահում այդ, որ Ակեղեցւոյ մի կողմնակի պատուիրանն է, այնու ամենայնիւ միւս խորհուրդներին և կրօնքի բոլոր յատկութեանց, մանաւանդ մեր ազգութեան անսական, բնական և քաղաքական յառաջադիմութեան ի սրտէ անձնաղոհ եմ:

Աստուծոյ հետ յարաբերութեամբ պահանջաւորում պատճառով չի կարող զոհուիլ իր իրաւունքներին:

(24) Մատ. զ. 2. հմբ. 19. — Վարդ. Պետ. Ը. զ. Բ. հմբ. 12.

(22) Աուկ. զ. Թ. հմբ. 3. և 5.

(25) Տփիթ. զ. Թ. 5. և 6.

Խիստ լաւ, դորանով դու իմ ամենա-
սիրելին ես, եթէ ինչպէս խօսքով, զոր-
ծով էլ այնպէս կատարող լինիս: Բայց
խիւս մի ինչ և իցէ իր, նորա բարեմոյն
մասունքը եթէ յարմար արամադրութիւն
ունին, այն կլինի և կասուի գեղեցիկ. իսկ
եթէ նորա մի ամենաշնչին մասնը վերառ-
նես, և կամ մասնը ինքը ի բնէ բարեմոյն
չլինի, նա իսկոյն կըտգեղանայ և կասուի
անկատար: Ուստի՝ կողաշնամ սիրովն Հի-
սուի Վրիստոսի, մի քանի օր պահելոյ
համար, այդ թանգ գեղեցիկութիւնդ մի-
տգեղացնել, որ ոչ դու և ոչ տկար եղ-
բայրդ գայթակղիք, վասն ձեր «Վրիս-
տոսն մեռաւ», ²⁶⁾: — Եւ յ մնայ, այժմ
դառնանք այդ առարկայի վերայ ուրիշ
կերպ խօսել: Օրր օրինակ՝ մի մարդ որ
ուզենայ միոյ շինուածքի հիմքը տակն ու
վրայ անել, ոչ յառաջ ու առաջ նորա
խիաղաբից և ցօւքից (մարդակ) կսկսէ, ու
յիտոյ անկիւնաքարը և գերանը:

Ինչպէս կարելի է մարդ, եթէ թեթեւ
բեռը չուզենայ մատով շարժել, ծանրը
շաղկաւած տանիլ. այդպիսի իրք վատ դու-
շակութիւն կունենան ապագային, և ա-
մենավատ հեռեանք: «Փոքր մի խմոր
գամենայն զանգուածն խմորէ», ²⁷⁾: Ղի-
տեմ թէ և մաքումդ այդ չկայ, բայց խնդ-
րեմ մի քիչ խորը մտածիր՝ տես, առա-
ջին ողբ որ քարշիս, շղթայի միւս ողիւրդ
առանց ձեռք տալու իրանք իրանց կզան:
Ղուլպի առաջին թիւը իւր քարշիս, միւս-

նիւրը շարունակ կքանդուին: Այլ երևը յի-
շած Աինիկոսը թէպէտ և ինքը չէր ու-
զում ըղջախոհութիւնը առաքինութեան
հաշվում դասել, բայց որ հիշուած իւնը
առանց որոշելոյ՝ թէ ո՞րն է բանական հիշ-
ուած իւն, որ տեսալը պահելոյ կզակի մի-
ջոցն է, և ո՞րն է անասնականը, որ անաս-
նոցն է յատուկ ²⁸⁾, անխոհամարար արա-
մարանեց, «Եւ յ որ բերկրեցուցանէ՝ է
բարի, իսկ հիշուած իւնն բերկրեցուցանէ
զմեզ, ապա է բարի», Ուստի Աինիկեան
աշակերաք, որոց մօլե էր գաղափարը,
հիշուած իւնը միայն անասնական ճանա-
չելով, մոլութեան խորխորաւը զորովե-
ցան. այսպէս է և քո գաղափարը՝ սիրելի
պատանկեր:

(ՍՆՉԵՆ ԷՅԵԴՅՅՅ)

ՄԱՆՈՒՆԷՆ ԲԱՆԱՆԱՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏԵԱՆՑ.

ԲԱՆՔ ԻՆՉ ԸՆԴԴԷՄ ՏԳԻՏՈՒԹԵԱՆ.

Ո՛վ Հոգւոյն զօրութեան ազդ եղելոյ յայրն
երանելի ի Խորէնեանն Մովսէս, յայն՝ որ ի ծե-
րութեան ի թեւս թեթեւս սլացաւ անոր քան
զԶհեղեղ՝ անտի ծաղկունս սքանչելիս ընդ զիւ-
ցաղանցն դարու մինչ ցկէտ Արշակունեանն հա-
րաւորութեան փնջէր ի ձեռն Բաղրատունեանն Սա-
հակայ, յորմէ և բոլոր Հայ սերնդոցս: Ո՛վ ա-
նաշատադատ պատմադրիտ զի ոչ եթէ Յունա-
կանին եղև հեռեօղ բանից բանաստեղծից, իւ-
րոյն ազգի եղծանելով զպատմութիւն ի շաղկապ-
փունս միջամտեալ առասպելաց, այլ առասպե-
լաց՝ կամ լաւ ևս վիպից զպար մերթ ընդ մերթ
շարահիւսելով ընդ կարգ պատմութեան, զճմար-
տութիւն բացտնայիցեացանէր, առանց ի նոսրն
յամառելոյ իւր թէ ճշդիւ իցեն իրագործեալ, Եւ

(26) Ա. Կորնթ. զԼ. Զմբ. 11. — Հռոմ. զԼ. ԺԴ. Զմբ. 15.

(27) Գաղ. զԼ. Ե. Զմբ. 9. և Ա. Կորնթ. զԼ. Ե. Զմբ. 6.

(28) Կովքոյ յերրորդ մասին Փիլիս. խնդիր Զ. պրակ Զ. յաղաղ բարեխառ.